

רעפ 40334-04-25 - ראובן נתאי נ' עיריית תל אביב-יפו

בבית המשפט העליון

רע"פ 40334-04-25

לפני: כבוד השופט חאלד כבוב

המבקש: ראובן נתאי
נגד

המשיבה: עיריית תל אביב-יפו
בקשת רשות ערעור על פסק הדין של בית
המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כבוד השופט
העמית צ' קאפח) בעפמ"ק 27743-02-25 מיום
25.02.2025
בשם המבקש: בעצמו

החלטה

בקשה למתן רשות לערער על פסק הדין של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כבוד השופט העמית צ' קאפח) בעפמ"ק 27743-02-25 מיום 25.02.2025. בגדרו, נדחה ערעור המבקש על הכרעת הדין (כבוד השופט צ' גילוני (גז)) וגזר הדין (כבוד השופט ר' ברוך) של בית המשפט לעניינים מקומיים בתל אביב-יפו בח"נ 38290-09-21 מהימים 13.03.2023 ו-29.12.2024, בהתאמה.

תמצית העובדות הצריכות לעניין

1. לחובת רעיית המבקש (להלן: גב' נתאי) נרשמה הודעת קנס, לאחר שביום 05.08.2020 תועד הרכב הרשום בבעלותה נוסע בנתיב תחבורה המיועד ומסומן כנתיב תחבורה ציבורית, עבירה לפי תקנה 22(א) לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961, הקובעת כי "עובר דרך חייב לקיים את ההוראות הניתנות בתמרור, אולם תהיה הגנה טובה לנאשם אם יוכיח שהתמרור הוצב, סומן או נקבע שלא כדין". לאחר שגב' נתאי הגישה בקשה להישפט, הוגש נגדה כתב אישום בגין עבירה זו, ולצידו הזמנה לדיון.

2. בישיבת ההקראה שהתקיימה ביום 13.02.2022 ביקשה גב' נתאי להסב את הדו"ח על שם המבקש, הוא בעלה כאמור, בטענה כי הוא זה שנהג ברכב במועד מושא כתב האישום.

3. ביום 11.04.2022 התייצב המבקש והודה כי הוא זה אשר נהג ברכב במועד הרלוונטי, והדו"ח הוסב על שמו. באותו מועד עתר המבקש להזדמנות להגיש בקשה לביטול הדו"ח לעיריית תל אביב, ולא לראות בדבר התייצבותו לשם הסבת הדו"ח משום דיון הקראה. בקשה זו נדחתה במעמד הדיון, תוך שהוסבר לו כי בשלב זה ניתן לדחות את מועד המענה לכתב האישום - רק לשם צילום חומר החקירה לפני המענה לכתב האישום.

4. בישיבת הקראה נוספת שנקבעה ליום 02.10.2022, שב והודה המבקש כי נהג ברכב, אך כפר בעובדות. כמו כן, טען הוא טענה מקדמית לפיה נדרש היה לשלוח לו כתב אישום מעודכן לאחר הסבתו על שמו. טענה זו נדחתה, והתיק נקבע להוכחות.

5. כאמור, ביום 13.03.2023 ניתנה הכרעת הדין, במסגרתה הורשע המבקש בעבירה שיוחסה לו בכתב האישום. זאת, לאחר ניהול הליך הוכחות, ולאחר שבית המשפט בחן את הראיות בתיק, בהן הדו"ח שניתן ועדות הפקח שערך אותו; הסרטון המתעד את ביצוע העבירה; ותמונות שצולמו במקום כשבוע לאחר ביצוע העבירה, בהן נראים התמרורים המורים על כך שמדובר בנתיב תחבורה ציבורית. יצוין, כי בית המשפט מצא את עדותו של הפקח מהימנה, וקבע כי די בעדותו ובתיעוד העבירה בדו"ח ובסרטון, אף ללא התמונות שצולמו לאחר ביצוע העבירה, כדי לקבוע כי במקום ביצוע העבירה היה סימון צהוב ברור המעיד על כך שמדובר בנתיב תחבורה ציבורית. בהתאם לכך, נדחו טענות המבקש הנוגעות לכך שבמועד ביצוע העבירה התמרורים והסימונים לא היו ברורים דיים. עוד נדחתה טענת המבקש להגנה של 'טעות במצב דברים' לפי סעיף 34 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק). בהקשר זה צוין, כי בהתאם להוראות החוק, הגנה זו תחול בעבירה מסוג אחריות קפידה רק בכפוף לסעיף 22(ב) לחוק, הקובע כי יש להראות שהנאשם "עשה כל שניתן למנוע את העבירה", והמבקש לא עמד בנטל זה.

6. ביום 17.01.2024 ניתן גזר הדין, בגדרו נגזר על המבקש קנס בסך 1,500 ש"ח, סכום הגבוה פי שלושה מהקנס המקורי. זאת, לאחר שבית המשפט התרשם כי המבקש ניהל הליך סרק שלא היה מקום לנהלו, ובכך גרם לבזבוז זמן שיפוטי משמעותי.

7. המבקש לא השלים עם הכרעת דינו וגזר דינו והגיש ערעור לפני בית המשפט המחוזי, שנדחה בשלמותו. אשר לטענת המבקש כי נדרש היה לשלוח לו כתב אישום חדש הנושא את שמו, צוין כי הטענה הועלתה בשיהוי כבד, וכי לא נגרם למבקש כל עיוות דין, שכן הוא ידע על דבר העבירה זמן רב קודם לשיבת ההקראה. אשר להרשעה נקבע, כי הממצאים והמסקנות שנקבעו על-ידי בית המשפט לעניינים מקומיים, לפיהם בעת ביצוע העבירה היו במקום תמרורים ברורים האוסרים על נסיעה בנתיב תחבורה ציבורית, מבוססים על ממצאי עובדה ומהימנות שאין להתערב בהם. מעבר לכך צוין, כי בעבירות ברירת משפט, בהן הנאשם הוא יוזם ההליך, מצופה היה מהמבקש להניח תשתית עובדתית לכאורית כלשהי העומדת ביסוד בקשתו להישפט, בכדי שיובהר מהו גדר המחלוקת. לפיכך, מקום בו כפר המבקש כפירה כללית בלבד, היה על בית המשפט להרשיע את המבקש באופן מיידי ולגזור את דינו. אשר לגובה הקנס, נקבע כי העונש אינו חורג מהענישה המקובלת במקרים דומים, תוך שצוין כי

אדם המבקש להישפט נוטל על עצמו סיכונים, וכי הסכום הקצוב בצידה של הודעת הקנס אינו בגדר זכות מוקנית.

8. המבקש מיאן מלהשלים עם פסק הדין של בית המשפט המחוזי ומכאן הבקשה שלפניי.

9. טענתו העיקרית של המבקש נסובה על כך שבית המשפט המחוזי לא נתן לו את יומו כדבעי. זאת, משום שבית המשפט נפל לכלל טעות, עת קבע כי היה מקום להרשיעו ללא צורך בהליך הוכחות, אך בשל העובדה שכפר כפירה כללית באישום. לטענת המבקש, קביעת בית המשפט המחוזי מעלה שאלה משפטית עקרונית בעלת חשיבות ציבורית שנדרש להכריע בה, והיא שאלת "הדרך הראויה לבחינת טענות של נאשם בהליכים מסוג ברירת קנס, לרבות בשאלת הרמת הנטלים ועל מי מונח[ת] החובה להרים את הנטל ההוכחה". לטענתו, קביעת בית המשפט עומדת "בניגוד גמור לכללים הנוהגים בהליך פלילי". שכן, בהתאם לסדרי הדין הפלילי נטל ההוכחה הוא לעולם על התביעה, גם אם הנאשם הוא 'יוזם ההליך'. כאמור, לטענתו, נוכח מסקנתו השגויה הזו פטר עצמו בית המשפט מלבחון את שאר טענות הערעור. עוד נטען כי הערכאות קמא לא בחנו, לגופו של עניין, את טענת ההגנה לפיה לא הוצבו תמרורים במקום ביצוע העבירה, ובכך נגרם למבקש עיוות דין. כמו כן, חזר המבקש על טענותיו הנוגעות לתקינות התמרורים במקום ביצוע העבירה ואגב כך למהימנות עדות הפקח; לצורך בהסבת כתב האישום על שמו; ולטענת הגנה בשל טעות במצב הדברים. ביחס לגזר הדין נטען, כי העונש שנקבע מבוסס אך על הקביעה כי ההליך נוהל בידי המבקש כהליך סרק, וכי הדבר פוגע בזכותו של המבקש לקבל את יומו בבית המשפט.

דין והכרעה

10. כידוע, הלכה היא עמנו שבקשה לרשות ערעור ב'גלגול שלישי' שמורה למקרים בהם מתעוררת שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים, או כאשר מתעורר חשש לעיוות דין או אי-צדק חמור שנגרם למבקש (ראו, מיני רבים: רע"פ 81106-03-25 שיווק בע"מ ר.ד. ה.ר.א.ל נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (08.04.2025)).

"יאמר מיד כי לא מצאתי שהבקשה שלפניי נמצאת בגדר אותם מקרים חריגים, וזאת בשים לב לאמת המידה המצומצמת למתן רשות לערער בגלגול שלישי; ודי בכך כדי לדחותה. יחד עם זאת, מצאתי להתייחס לשני קשיים שנפלו בדרך הילוכם של בתי המשפט דלמטה, הדורשים הבהרה והעמדת דברים על דיוקם.

11. הקושי הראשון נוגע לקביעת בית המשפט המחוזי, לפיה המבקש היה מחויב להניח "תשתית עובדתית לכאורית כלשהי" העומדת ביסוד בקשתו להישפט, "שאם לא כן תמצא עצמה התביעה מגששת בעלטה"; וכי שעה שהמבקש לא עשה כן - היה מקום להרשיעו באופן מיידי, ללא ניהול הוכחות.

צודק המבקש כי שגה בית המשפט המחוזי בקביעתו זו - ויש לדחותה בשתי ידיים.

12. כלל ידוע הוא כי במשפט הפלילי, נטל ההוכחה והשכנוע, לכל אורך הדרך, הוא על שכמה של התביעה, ואם נותר ספק סביר באשמתו של הנאשם, יהא מקורו אשר יהיה, המסקנה צריכה להיות שהנטל הרובץ לפתח התביעה לא הורם ודינו של הנאשם לצאת זכאי (ע"פ 2592/15 פלוני נ' מדינת ישראל (06.07.2016)). לעניין זה, אין נפקא מינה לכך שמדובר בהליך שנוצר בעקבות בקשת הנאשם להישפט בעבירה שקיימת לגביה 'ברירת משפט', חלף תשלום קנס (ראו למשל, רע"פ 6723/05 באסם נ' מדינת ישראל - עיריית תל אביב, בפסקה 4 לפסק הדין של השופטת מ' נאור (14.07.2008)). ודוק: החלטת בית משפט זה ברע"פ 7752/00 ניר נ' מדינת ישראל (15.05.2002), עליה ביקש בית המשפט המחוזי להסתמך, אמנם עוסקת באופיין המיוחד של עבירות 'ברירת המשפט', ובפרט במאפיין ה'יוזמה' של הנאשם בהליך מסוג זה, אך זאת תוך התמקדות בסדרי הדין המיוחדים המותאמים להליך. בהקשר זה צוין באותה פרשה, כי סדרי הדין המיוחדים בהליך 'ברירת המשפט' נועדו לפשט את הליכי האישום וההזמנה למשפט בהליכים אלו, תוך התחשבות במאפייניהם הייחודיים, בין היתר נוכח העובדה כי בהליכים אלו אין חובה לקיים חקירה באזהרה עובר להגשת כתב האישום (שם, בפסקה 4). אין להקיש מכך גם על סוגיית נטלי ההוכחה בהליך. בעיקרו של דבר, הליך 'ברירת המשפט' מתנהל ככל הליך פלילי רגיל בו עומדת לנאשם חזקת החפות, כך שאין לקבל את הקביעה לפיה במקרה בו הנאשם כפר באשמה 'כפירה כללית' בלבד, ניתן להרשיעו אף ללא צורך בניהול הוכחות.

13. הגם שמדובר, לדידי, בשגגה של ממש, אין הדבר מצדיק רשות לערער בנדון דידן. שהרי, מעיון בפסק דינו של בית המשפט המחוזי עולה בבירור כי על אף קביעתו זו, בית המשפט בחן גם בחן את טענותיו של המבקש לגופו של עניין. בתוך כך, בית המשפט התייחס לטענתו המקדמית של המבקש, הנוגעת להסבת כתב האישום על שמו, אותה דחה בקבעו כי "לא נגרם ל[מבקש] עיוות דין, שהרי על דבר העבירה היה ידוע לו זמן רב והיה ביכולתו להיערך כדבעי לקראת ישיבת ההקראה", וכי "הדברים נאמרו משל ה[מבקש] לא ידע כלל על העבירה אלא התוודע לראשונה לנסיבותיה רק בבית המשפט. ברי, כי אין להלום שאלה אכן היו פני הדברים". ביחס לטענות המבקש לעניין תקינות התימור, נקבע כי אין להתערב בממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו על ידי בית המשפט לעניינים מקומיים, אשר התבססו על הראיות המוצקות בתיק, בפרט מקום בו עומדת למשיבה חזקת התקינות המינהלית. יתרה מזאת, בית המשפט המחוזי אף נתן מענה לטענת המבקש בדבר 'טעות במצב הדברים'. נוכח האמור, אין בידי אלא לדחות את טענת המבקש, לפיה בית המשפט המחוזי לא התייחס לטענותיו לגופן עת דחה את ערעורו. בהתאם לכך, ברי כי לא נגרם למבקש עיוות דין אך מעצם הקביעה כי היה נכון להרשיעו ללא ניהול הליך הוכחות, בפרט כאשר הליך כאמור התקיים כדת וכדין; אף שמוטב היה כי הדברים לא היו נאמרים כלל.

14. הקושי השני, נוגע לגזר הדין שניתן בעניינו של המבקש, שקבע כי המבקש ישלם קנס בסך של פי שלושה מסכום הקנס המקורי. זאת, מכיוון שהעלאת גובה הקנס התבססה אך על הקביעה כי המבקש ניהל הליך סרק שלא היה מקום לנהלו, שגרם לבזבוז זמן שיפוטי, תוך שצוין כי "לא ראוי היה כי יישמעו ראיות בתיק". בהקשר זה אבקש להדגיש, כי האפשרות להישפט על עבירת 'ברירת משפט' היא זכות

הקיימת לנאשם, הקבועה בסעיף 229(א)(2) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982. לא מכבר מצאתי להבהיר, כי עצם בחירתו של נאשם להישפט אינה מהווה שיקול בקביעת העונש; וכי במסגרת סמכותו של בית המשפט לגזור עונש העולה על הסכום הקבוע בצד העבירה בהודעת הקנס, עליו לשיקול אך נסיבות הקשורות בעושה ובמעשה (רע"פ 6242/23 הכרי נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (22.10.2023)). אמנם, צדק בית המשפט המחוזי בציינו כי הסכום הקצוב בהודעת הקנס אינו זכות מוקנית, וכי שעה שאדם מבקש להישפט הוא נוטל על עצמו סיכון שהעונש שיוטל עליו יהיה גבוה מהעונש הנקוב בהודעת הקנס. אולם סיכון זה עניינו אך באפשרות שהעונש המוטל על הנאשם יוחמר בשל התחשבות בית המשפט בשיקולים הקשורים לנסיבות ביצוע העבירה ולמבצעה; ואין להסיק מכך כי עצם לקיחת הסיכון בעת הגשת הבקשה להישפט מצדיקה את החמרת העונש.

15. כפועל יוצא מכך, אף אם ההליך שנוהל בעקבות הבקשה להישפט הוא הליך סרק, אין הדבר מצדיק הגדלה של רכיב הקנס. הדבר יכול להצדיק, לכל היותר, השתת הוצאות משפט (והשוו לשקבעתי ברע"פ 1387/24 קרמן נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (14.04.2024)); וביחס להוצאות משפט בהליך הפלילי נקבע, כי אלו יוטלו במשורה וזאת אך במקרה שנפל פגם בהתנהלות הנאשם בהליך הדיוני (רע"פ 5305/20 נחום נ' הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל אביב יפו, פסקה 10 (11.08.2020)), וכפי שהדגיש השופט י' אלרון ברע"פ 7215/20 זגורי נ' עיריית חולון (03.11.2020):

"השיקולים בהטלת הוצאות משפט בהליך פלילי אינם קשורים בתוצאות ההליך, כי אם באופן ניהול המשפט - לדוגמה, כאשר אופי הטענות שהועלו על ידי הנאשם 'מופרך וטרדני' (ע"פ 104/84 מאירי נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(3) 718 (1984))" (שם, בפסקה 9).

16. עינינו הרואות, כי בעוד השיקולים להגדלת הקנס הם שיקולים עונשיים הנוגעים לנסיבות העושה והמעשה (בהתאם לשנקבע במסגרת סעיפים 40ט ו-40 יא, כחלק מתיקון מס' 113 לחוק העונשין, בכללם: הסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה; הנזק שנגרם מביצוע העבירה; ועברו הפלילי של הנאשם או העדרו), השיקולים להטלת הוצאות משפט הם שיקולים דיוניים, שתכליתם, בין היתר, הרתעה מפני ניהול הליכי סרק ומניעת בזבז זמן שיפוטי. לפיכך, קיימת חשיבות רבה בהבחנה של הערכאות הדיוניות בין השיקולים השונים, כדי לעמוד על המקרים בהם נכון להגדיל את שיעור הקנס לעומת המקרים בהם נכון לפסוק הוצאות.

בענייננו, השיקולים עליהם התבסס בית המשפט לעניינים מקומיים בעת שילוש הקנס, הנוגעים לקביעה כי המבקש ניהל הליך סרק וגרם לבזבז זמן שיפוטי, הם שיקולים דיוניים, שאינם נוגעים לנסיבות העושה והמעשה - ומשכך לא היה מקום להביאם כשיקולים בכל הנוגע לגובה הקנס. עם זאת, בשים לב לאמת המידה להתערבות ערכאת הערעור בחומרת העונש, לבטח ב'גלגול שלישי'; ולכך שבהתאם לפסיקה, השיקולים שנשקלו בגזר הדין בהקשר זה, עשויים, במקרים חריגים, להצדיק הטלת הוצאות משפט בשיעור שנקבע, לא מצאתי כי בנדון דידן נגרם למבקש עיוות דין שיש בכוחו להצדיק רשות לערער ב'גלגול שלישי'.

17. אחר דברים אלה אבהיר, כי טענות המבקש הנוספות, הנוגעות לתקינות התימור במקום ביצוע העבירה ולמהימנות עדותו של הפקח, עניינן בממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו על-ידי בית המשפט לעניינים מקומיים. כלל ידוע הוא כי אין זו דרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאי עובדה ומהימנות, בייחוד מקום בו מדובר בהליך ב'גלגול שלישי' (רע"פ 4746/24 דימה טלימאת נ' יו"ר הוועדה המקומית לתכנון ובניה ירושלים, פסקה 12 (23.06.2024)). בענייננו, בית המשפט לעניינים מקומיים התרשם באופן בלתי אמצעי מהראיות והעדויות שהובאו לפניו, וקבע כי במקום הוצבו תמרוצים כדין, אגב קביעתו כי עדות הפקח מהימנה. לאחר שבית המשפט המחוזי לא מצא להתערב בקביעות אלו, לא מצאתי גם אני כי מתקיימות בענייננו נסיבות מיוחדות המצדיקות התערבות כמבוקש. גם לטענה הנוגעת לתקינות כתב האישום, אשר נדחתה על ידי הערכאות קמא הן כטענה מקדמית והן ביחס לשנקבע בהקשר זה בפסקי הדין, לא מצאתי להידרש פעם נוספת, ומקובלת עליי קביעת בית המשפט המחוזי לפיה לא מתעורר בהקשר זה חשש לעיוות דין.

18. סוף דבר הוא שהבקשה נדחית בזאת.

ניתנה היום, ז' אייר תשפ"ה (05 מאי 2025).

חאלד כבוב
שופט